

Войчишин Антон Олександрович

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Карпенко Роман Валерійович

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС : ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Володіючи великим агропромисловим потенціалом, Україна прагне брати активну участь у міжнародній кооперації по формуванню міжнародної продовольчої системи. Країна була й продовжує залишатися лідером харчової і сільськогосподарської продукції на світовому ринку. Традиційно пріоритетним напрямком залишається торгівля з Росією, колишніми країнами СНД, яка здійснюється відповідно до договорів про вільну торгівлю [1; 2000. – №17 – Ст.730] і дозволяє формувати взаємовигідну політику. З кінця 90-х років ХХ ст. українські зернові й олійні культури поставляються також до країн близького Сходу, Східної Європи та ЄС. Відстає експорт молочної продукції й продуктів високого ступеня переробки. Проте для більшості вітчизняних аграрних товаровиробників європейський ринок залишається недоступним. Наявність численних перешкод обумовлена невідповідністю вимогам ЄС і ВТО існуючого правового й організаційного забезпечення безпеки сільгосппродукції, захисту конкуренції, порядку надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам та іншими чинниками [1]. Проголошений курс на інтеграцію до ЄС є для України стратегічним орієнтиром, «своєрідним тестом на політичну, економічну й соціокультурну зрілість» [2]. Більшість вітчизняних аналітиків вважає, що нашій країні потрібні вільні ринки, умови, які знімали б щодо неї геополітичну дискримінацію в Європі, а не тільки саме членство в Євросоюзі, а основним завданням є сприйняття європейських цивілізаційних цінностей, а не вступ до ЄС в організаційному плані [3]. Тому, підписавши 14 липня 1996 р. Угоду про партнерство та співробітництво з Європейськими співтовариствами (даний тип угод ЄС використовує для оформлення своїх відносин з усіма країнами СНД, Україна взяла на себе зобов'язання по модернізації й приватизації аграрного сектора економіки, розвитку внутрішнього та зовнішнього ринків для українських товарів, за умови забезпечення охорони навколишнього природного середовища й підвищення безпеки продуктів харчування. Також були прийняті зобов'язання по поступовому наближенню українських стандартів до технічних правил ЄС стосовно продуктів харчування, включаючи санітарні й фітосанітарні стандарти [1; 2003. – №8 – Ст.22]. Протягом наступних років з'явилися численні нормативні акти, спрямовані на виконання взятих зобов'язань. Так, у 1995 р. Указом Президента України затверджено Стратегію інтеграції України в ЄС, яка передбачає адаптацію законодавства, наближення до сучасної європейської системи права [1; 1998. – №24. – Ст. 870]; 1997 р. Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію [1; 1998. – №33. – Ст. 1735], яка

закріпила основні етапи й механізм даного процесу, а також Тимчасовий регламент, у якому передбачено механізм моніторингу проектів нормативних актів, розроблених центральними органами виконавчої влади, щодо їх відповідності законодавству ЄС [1; 2000. – №24. – Ст. 994], а Законом України від 18 березня 2005 р. затверджено Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС [5; 2004. – №15. – Ст.1028], яка визначає основні напрямки й етапи адаптації до кінця 2008 р.

Окрім прямих і непрямих субсидій у межах державного фінансування законодавство України надає підтримку сільськогосподарським товаровиробникам про що свідчать: (а) програми розвитку рослинництва і тваринництва; (б) проекти меліорації й екологічні програми; (в) фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників шляхом надання спеціальних позик; (г) програми підтримки садівництва, ветеринарної галузі, аграрної науки, сільської інфраструктури й соціального сектора. Другим важливим напрямком адаптації аграрного законодавства є забезпечення введення в економічний обіг земель сільськогосподарського призначення й розвиток іпотечного кредитування аграрних товаровиробників. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2003 р. [5; 2003. – №46. – Ст.2038] закріпив право приватної власності й визначив умови функціонування ринку землі.

Пізніше Законом України від 6 жовтня 2003 р. [5; 2003. – №48. – Ст.3151] до нього було внесено поправки, які встановили мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення до 2006 р., який, вважаємо, деформує природу права приватної власності на землю: юридично воно існує, але не виконує своєї економічної функції, в той час як майбутня структура аграрного сектора економіки країни може визначитися лише в результаті повноцінного функціонування земельного ринку. Введення обмежень на продаж землі, з одного боку, створює умови для розвитку тіньового ринку, за яких земельні ділянки відчужуються шляхом укладення договорів безстрокової оренди або застави, а з другого – не дозволяє налагодити систему середньо- й довгострокового кредитування сільськогосподарських товаровиробників. Сучасний стан української фінансової системи демонструє неспроможність комерційних банків швидко реагувати на змінювання ситуації в аграрному секторі. Ось чому більш доцільним є використання досвіду фінансової системи європейських держав, для якої характерні різноманітні організаційно-правові форми. У Європі протягом десятиліть склались особливі системи кредитування в сільській місцевості, засновані на кооперативних засадах, що значно відрізняються від традиційного кредитування комерційними банками. Кооперативні банки – це некомерційні організації, основною метою яких є не отримання прибутку, а надання кредитно-фінансових послуг своїм учасникам для розвитку їх господарської діяльності й підвищення матеріального благополуччя. Директивою Ради Європейської Спільноти «Про адекватність капіталу інвестиційних фірм та кредитних установ» від 15 березня 1993 р. передбачено, що мінімальний розмір капіталу для кооперативних банків має бути не менше 2млн. євро (при тому, що для інших банків він має становити не менше 3 млн. євро) і їм заборонено провадити особливо ризикові фінансові операції. У таких

країнах, як ФРН, Франція й Нідерланди, ці установи набули вигляду організованого економічного механізму з чіткою структурою. У Німеччині існують місцеві кооперативні банки (райфайзенбанк або фольксбанк), Центральні кооперативні банки вважаються середнім рівнем.

У рамках проектів міжнародної технічної допомоги за сприянням Європейської Федерації сільського й зеленого туризму він почав розвиватися й в Україні: створено громадські організації, які допомагають громадянам, бажаючим надавати туристичні послуги, власників туристичних агросадіб знайомлять зі стандартами якості ЄС, розміщують рекламу в друкарських виданнях, приймають замовлення через систему Інтернет. Законодавчою базою для розвитку цього виду діяльності сьогодні є лише Закон «Про особисте селянське господарство», який дозволяє власникам особистих селянських господарств надавати послуги в галузі сільського й зеленого туризму без реєстрації підприємницької діяльності й за наявності лише декларації доходів з податкової інспекції та сплати податку на прибуток. Однак на сьогоднішній день у законодавстві України немає такого нормативного акта, який регулював би ці відносини, що є основною перешкодою для інтенсивного розвитку таких господарств. У цілому ж сільське господарство України є ще дуже далеким від європейської моделі, а регулювання аграрних правовідносин відстає від вимог часу.

Селянство очікує послідовної аграрної політики, спрямованої на формування справедливих ринкових відносин, гармонізацію національних стандартів безпеки та якості продукції зі стандартами ЄС, впровадження ресурсозберігаючих, безпечних та екологічно чистих технологій виробництва.

Сільськогосподарської продукції. Усе це сприятиме підвищенню ефективності адаптації українського аграрного законодавства до вимог ЄС і забезпечить вихід національного сільськогосподарського товаровиробника на європейський ринок.

Бібліографічні посилання:

1. Друзенко Г.В. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС: досвід часткового прийняття AquisCommunautaire без чіткої перспективи членства у Союзі // Юрид. журн. – 2005. – №8. – С. 27-36.
2. Мерніков Г.І. Європейська інтеграція України та економічна безпека держави // Сайт Національного інституту стратегічних досліджень. – <http://www.db.niss.gov.ua/cgi-bin/bsdcc.pl?100>
3. Назаренко В.И. Аграрная политика Европейского Союза. – М.: Ин-т Европы РАН, 2004. – 205 с.
4. Офіційний сайт інформаційного центру НАУ. – <http://www.ci.com.ua>.